

Către: **dlui Alexandru MUSTEAȚA, Director, Serviciul de Informații și Securitate**
Copie: **Comisia Parlamentară "Comisia securitate națională, apărare și ordine publică"**

Nr. 01/23-EC din 25 ianuarie 2023

Ref: *Ref la modificarea HG 938 Hotărârea Guvernului nr. 938/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de trecere a frontierei de stat a mărfurilor supuse controlului de către Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 398-399, art. 1044)*

Stimate Domnule Director,

Asociația Businessului European (EBA Moldova), urmare a consultărilor publice demarate și promovării modificărilor la **Proiectul de lege privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova**, nr.420 din 17.11.2022, **Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.170/2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate**, nr.421 din 17.11.2022, **Proiectul de lege privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă**, nr. 422 din 17.11.2022 și comunică următoarele. EBA este conștientă de faptul că Serviciul de Informații și Securitate, în scopul realizării atribuțiilor și sarcinilor privind asigurarea securității naționale, dispune de un mandat legal cu privire la colectarea și administrarea datelor din sfera privată ce se referă la persoanele fizice și juridice.

Astfel, colectarea, stocarea și utilizarea datelor reprezintă principala activitate a Serviciului care de regulă are loc în formă ascunsă, fără ca persoanele vizate să cunoască despre acest fapt, inclusiv asupra modului în care sunt utilizate aceste informații.

Totodată, reieșind din împuternicirile și instrumentele deosebit de largi ce se intenționează a fi oferite Serviciului, au fost identificate următoarele riscuri:

- Mărirea excesivă a volumului de date colectate și a subiecților la care se referă prin declararea unor motive formale;
- Tentația Serviciului de a lărgi nejustificat subiecții asupra cărora să fie aplicate tacticile și mijloacele ascunse de colectare a datelor (spre exemplu: datorită activității unei singure persoane care atentează la securitatea națională și care face parte dintr-o organizație necomercială, mass-media etc. măsurile ascunse de colectare a datelor să fie răspândite în privința tuturor membrilor, prin ce să descurajeze aceste persoane de a face parte din aceste organizații);
- Lipsește un mecanism cu privire la ținerea evidenței într-un registru unic a tuturor măsurilor ascunse ce rezultă din activitatea informativă și contrainformativă care să poată păstra evidența activităților și verificarea legalității dispunerii, realizării și eventual distrugerii/ștergerii informațiilor și documentelor care ar radia urmele;
- Instrumentele sunt extrem de intruzive și nedeterminate, Serviciul având posibilități nelimitate privind interconectare la bazele de date și sistemele informaționale ale autorităților publice inclusiv instanța de judecată, organele procuraturii, organele de urmărire penală dar și a oricărui antreprenor, instituții

medicale, formațiuni politice ceea ce generează tentații în vederea colectării excesive și necontrolate a diferitor informații cu caracter privat, inclusiv a informațiilor excesive și nenesecare;

- Lipsa de previzibilitate și transparență în activitățile administrative și a modului de aplicare a puterii discreționare. Prevederile proiectului oferă dreptul Serviciului de a institui acte normative departamentale care echivalează după efect cu puterea de reglementare instituită de Lege, ceea ce aduce atingere siguranței raporturilor juridice dar și efectului distorsionat și denaturat, prin care actele normative inferioare (actele normative departamentale) determină și dictează cursul actelor normative superioare. Ce este deosebit de important, că spre deosebire de lege, aceste acte normative departamentale vor fi elaborate și aprobate în afara cerințelor tehnicii legislative, inclusiv NU vor fi publicate sau accesibile publicului, ceea ce va lipsi în totalitate persoanele vizate asupra cerințele unui proces echitabil și dreptului la justiție;
- Lipsesc norme ce limitează stocarea excesivă a datelor acumulate în cadrul activităților informative sau contrainformative, dar și limitele de utilizare a acestor date, proiectele limitându-se doar la termenii de referință cu privire la secretul de stat, care la art. 13 din Legea nr. 245/208 cu privire la secretul de stat, stabilește că pentru informațiile acumulate în cadrul măsurilor informative sau contrainformative termenul de secretizare este **NELIMITAT !!!**
- Lipsa unor criterii clare cu privire la subiecții la care pot fi aplicate măsurile informative și contrainformative, ceea ce creează posibilitatea comiterii unor abuzuri și includerea în aceste liste a oricărei persoane incomode: fie că e deputat, judecător, procuror, jurnalist, activist civil, sau orice altă persoană fizică sau juridică care trezește interes pentru colaboratorii Serviciului.
- Prevederile împovărează excesiv mediul de afaceri dar și orice organizație/instituție privind punerea la dispoziție a oricăror mijloace, baze de date, efectiv administrativ în scopul realizării prerogativelor Serviciului;
- Prevederile proiectelor contribuie la creșterea îngrijorărilor dar și fricii din partea mediului de afaceri dar și a societății la general, privitor la crearea Statului Polițienesc, prin debitarea excesivă a competențelor Serviciului, care va fi utilizat de diferiți actori politici dar și extern, în vederea plafonării libertății de exprimare și dreptului la viața privată.
- Lipsesc mecanismul de rectificare, actualizare și intervenție în cazul informațiilor învechite sau inexacte deținute de către Serviciu, în așa fel, utilizarea acestor date neveridice va cauza prejudicii iremediabile persoanelor vizate fără Drept de regres.
- Lipsesc norme cu caracter limitativ în ceea ce privește corelarea/alăturarea diverselor informații din baze de date precum: date bancare, medicale, date privind viziunile politice, geolocalizarea, date privind viața sexuală etc. – cu scopul creării profilelor în vederea determinării comportamentului, preferințelor, capacităților etc.
- Lipsa unor instrumente reale în vederea determinării și verificării rezultatelor reale obținute ale Serviciului dar și existența potențialelor pericole;

- Lipsa unor instrumente adecvate de verificare și control asupra modului aplicării limitărilor drepturilor și libertăților persoanelor și persistența unor mijloace exorbitante cu privire la mijloacele de înarmare și luptă a Serviciului cu specific impropriu din domeniul apărării naționale.

Lista riscurilor ar putea continua, însă mesajul de bază promovat fiind pericolul iminent în raport cu drepturile și atribuțiile exorbitante ale Serviciului, care vor limita nejustificat drepturile și libertățile persoanelor și vor constitui o bătă de constrângere care poate influența sau chiar șantaja decidenții din sfera politică, socială, administrativă etc. și care va putea fi îndreptată în privința oricărei persoane incomode.

Pe această cale EBA consideră imposibilă promovarea acestor proiecte de lege în redacția înregistrată inițial, în acest context prezentând anexat obiecțiile și modificările asupra proiectelor de lege menționate supra.

Comunitatea de afaceri rămâne deschisă pentru asigurarea unui dialog constructiv întru identificarea soluțiilor sustenabile vizând subiectul abordat în interesul tuturor părților implicate.

Anexă: 33 de file

Cu înaltă considerațiune,

Mariana RUFA,

Director Executiv

Asociația Businessului European

Document semnat electronic. Pentru verificarea semnăturii a se accesa: <https://msign.gov.md>

Ex: eugen.cozmulici@eba.md

Tel: 079188919

I. Proiectul de lege nr. 420/2022 privind Serviciul de Informații și Securitate

1. În conformitate cu prevederile art. 12 lit. b) din Legea nr. 100/2007 cu privire la actele normative, activitatea organizațională SIS necesită a fi reglementată prin „hotărâre de Parlament” și nu prin „Legea organică”;
2. La Capitolul urmează a fi completat cu 3 articole: obiectul, scopul și domeniul de aplicare, în conformitate cu regulile de tehnică legislativă prevăzute la art. 45 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, or, în prezentul proiect de lege lipsesc prevederi cu conținutul de formă cerut de lege.
3. Art. 1, 2 și 3 urmează a fi strămutate la Capitolul II din proiect, pe motiv că prevederile acestor articole reglementează atribuțiile și modul de aplicare a acestora.
4. La art. 1 alin. (1), cuvintele „autoritate autonomă specializată a administrației publice centrale” se va substitui cu cuvintele „autoritate administrativă autonomă specializată” în corespundere cu noțiunile utilizate de art. 2 alin. (2) din Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate dar și corespunzător art. 54 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative;
5. Art. 2 propunem a fi exclus, or, normele vizate nu oferă o reglementare în sensul Legii nr. 100/2017, ci doar listează punerea în aplicare a unor prevederi generice, inclusiv acest articol operează cu terminologii învechite și desuete cum ar fi „actele legislative”, or, în sensul Legii evocate, noțiunea corectă este „acte normative”;
6. La art. 3 se necesită de explicat și descris ce se are în vedere prin principiile evocate, în conformitate cu cerința de previzibilitate stabilită la art. 54 alin. (5) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, pe motiv că nu este clar ce se are în vedere prin cuvintele/principiile: oportunității, nonparti idismului și neutralității politice, continuității și consecvenței, conspirației îmbinării metodelor de activitate publică și secretă;
7. Pct. 1) din art. 4 – este excesiv și excede obiectul de reglementare, pe motiv că proiectul de lege se referă la regulamentul de activitate al SIS și nu la prerogativele și obiective ce fac obiect de reglementare prevăzute de alte legi sau proiecte de lege precum: Legea securității statului nr. 618/1995 sau proiectul de lege privind activitatea informativă și contrainformativă. În acest context, pct. 1) se va expune cu următorul conținut: „colectează și prelucrează datele și informațiile necesare în vederea realizării atribuțiilor și obligațiilor atribuite prin lege, cu

respectarea cerințelor legislației privind regimul juridic al informațiilor cu accesibilitate limitată”;

8. La pct. 2) din art. 4, se necesită a fi explicată/definită „un pericol deosebi”, pentru a corespunde cerințelor tehnicii legislative de previzibilitate, astfel, dacă norma dată are ca scop determinarea graduală a acestor riscuri, mic, mediu, mare, deosebit de mare etc. în aceste cazuri se necesită de a stabili aceste criterii. Mai mult, articolul listează doar cazurile în care s-ar impune a măsurilor de identificare și contracarare, însă norma vizată nu definește măsurile care ar putea fi întreprinse. Lipsa indicării acestor măsuri generează riscuri eminente la interpretarea abuzivă și disproporționată asupra drepturilor și libertăților persoanelor. În acest context, considerăm necesar de a exclude aceste prevederi fie de a le preciza într-o manieră exactă atât la din punct de vedere a măsurilor ce pot fi aplicate cât și din perspectiva cerințelor de procedură cu privire la declanșarea, efectuarea și finalizarea acestora.
9. La articolul 4 pct. 2) cuvintele “după cum urmează” să fie înlocuite cu „cu privire la” sau „privind”.
10. La articolul 4 pct. 2) lit. „f” expresia „acțiunile și premisele care favorizează, determină sau pot genera situații excepționale ...” are un conținut foarte vag. Nu este clar ce se are în vedere prin „situații excepționale”, se refera la posibile situații care pot fi declarate prin acte oficiale ale autorităților sau este un termen generic și urmează să fie apreciat la discreția SIS.
11. In textul legii sunt utilizate expresii cum ar fi „securitate națională”, „interes național”, (a se vedea spre exemplu articolul 4 pct. 2) lit. „q” și „r”) însă semnificația acestora poate fi interpretată neuniform. Se propune să fie unificată terminologia și să fie definite principalele noțiuni utilizate în textul legii.
12. pct. 3) din art. 4, va avea următorul conținut: „ realizează activități de prevenire, identificare și constatare a infracțiunilor în condițiile Codului de procedură penală”. Menționăm că competențele de participare la urmărirea penală urmează a fi prevăzute la art. 273 lit. d) din Codul de procedură penală, similar ca și în cazul altor autorități, or, art. 2 alin. (4) din Codul de procedură penală expres stabilește că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în acest cod.
13. La articolul 4 pct. 3) prevederea se referă la infracțiuni, însă textul prevederilor nu neaprat este corelat cu textul legilor penale, ceea ce creează imprevizibilitate în aplicare și potential arbitrar din partea SIS în aplicarea acestor prevederi. Aminim, conform art. 1 alin. (1) a Codului penal: „*Prezentul cod este unica lege penală a Republicii Moldova.*”

Deoarece prevederile din proiectul de lege (spre exemplu articolul 4. pct. 3 lit. „i”) nu sunt în totalitate corelate cu denumirea infracțiunilor din Codul penal, ele devin neclare și contrare principiilor de reglementare a relațiilor juridico-penale.

- 14.** La articolul 4 pct. 3) lit. „n” este o formă de trimitere și nu se corelează cu noțiunile infracțiunilor din Codul penal, deși aplicarea prevederii este condiționată de existența „componentelor infracțiunii”. Norma crează confuzie, neclaritate de aplicare și, aparent, este contrară regulei de trimitere în actele legislative stabilită în articolul 55 alin. (3) din Legea 100/2017 cu privire la actele normative
„Nu se admite trimitere la o altă normă de trimitere”.
- 15.** La art. 4 propunem completarea cu 2 puncte noi, : 23) Conlucrează și asigură realizarea atribuțiilor și drepturilor instituțiilor din domeniul apărării drepturilor omului cum ar fi: Avocatul poporului, Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Consiliu pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurării Egalității etc dar și altor instituții pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurării Egalității etc dar și altor instituții cu drept de supraveghere și control precum organele procuraturii și instanței de judecată. 24) Informează societatea și autoritățile publice cu privire la măsurile întreprinse și modul în care sunt respectate drepturile omului.” Completarea cu aceste două puncte noi, este necesară pentru a asigura proporționalitatea atribuțiilor și drepturilor extrem de extinse ale SIS și includerea unor responsabilități adecvate și proporționale în raport cu prerogativele altor autorități publice menite să asigure respectarea drepturilor omului.
- 16.** La art. 6 urmează a se preciza tipul de informații care va fi comunicate instituțiilor vizate, deoarece în formula expusă se creează impresia că SIS va comunica informații de ordin general și nu produsul analitic. Mai mult, la art. 6 propunem a se completa cu un alineat nou cu următorul text: „(4) Subiecților de date cu caracter personal vizați de prelucrare, în condițiile legislației aplicabile.” Această obligație rezultă din prevederile art. 12 și art. 15 din Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal dar și proiectul de lege privind activitatea informativă și contrainformativă.
- 17.** La art. 7 lit. a), cuvintele „legislative și” urmează a fi excluse pe motiv că legile fac parte din actele normative – sintagmă utilizată în continuare;
- 18.** La art. 7 lit. b), se necesită a fi precizat fie excluse cuvintele „informație de interes” – așadar, nu este clar care sunt criteriile pentru a determina dacă informația este de interes sau nu. Mai mult, cuvintele „ sporirea potențialului ei economic, uman, tehnico-științific și defensiv a statului, crearea condițiilor pentru promovarea politicii externe și interne a Republicii Moldova” urmează a fi excluse, pe motiv că aceste atribuții sunt improprii activității SIS,

totodată a se menționa că nu este clar rolul dar și acțiunile pe care trebuie să le facă SIS pentru a spori potențialul economic sau cel uman? Înțelesul acestor norme duc este excesiv, admite interferență crasă în activitatea și atribuțiile altor autorități publice;

19. La art. 7 lit. c), cuvintele „, precum și a unor persoane aparte” propunem a fi excluse, deoarece sunt rupte din context și creează posibilitatea nelimitată SIS de a aplica forța sa administrativă în raport cu „persoane aparte” – nu este clar ce s-a urmărit și care este înțelesul cert al acestor cuvinte în cazul normei vizate.
20. La art. 7 la final propunem completarea cu 2 litere noi: „n) să colecteze și să prelucreze doar informațiile strict necesare și pertinente pentru atingerea obiectivelor urmărite și să nu utilizeze informațiile dobândite împotriva drepturilor și libertăților persoanelor. o) să respecte drepturile și libertățile fundamentale ale omului și să aplice restrângerea acestor drepturi pentru perioada determinată expres de lege și să dispună de aceste măsuri doar atunci când nu există alte căi mai puțin intruzive pentru viața privată. p) în caz de constatare a încălcării de către SIS a drepturilor și libertăților fundamentale, să repare prejudiciile admise și să întreprindă toate măsurile necesare pentru repunerea persoanei în drepturile lezate.” Aceste 3 obligații suplimentare, sunt imperioase pentru a face aplicabile obligațiile asumate de Republica Moldova la art. 8 alin. (2) din CEDO, dar și să responsabilizeze SIS în legătură cu operarea mijloacelor și măsurilor extrem de largi conferite de prezentul proiect de lege.
21. În articolul 8 alin. (1) pct. 4) „d” expresia „pe gratis” urmează a fi modificată în „gratuit”.
22. În articolul 8 alin. (1) pct. 5) „a” expresia „reținerea făptuitorului care a comis infracțiunile menționate ...” este contrara principiului constitucional de prezumție a nevinovatiei, deoarece indică expres „... a comis infracțiunile ...”. Prevederea trebuie să fie ajustată cu prevederile din Codul de procedura penală, spre exemplu „reținerea persoanei care este banuit, invinuit de infracțiunile ...”. Or, persoana poate fi considerate că a „comis infracțiunea” doar în baza unei hotărâri judecătorești definitive emise în cadrul unui proces echitabil.
23. În articolul 8 alin. (1) pct. 7) prevede posibilitatea SIS să solicite și să primească, pe gratis, de la autoritățile publice, alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, informații necesare pentru exercitarea atribuțiilor ce revin Serviciului. Totodată este prevăzut că prezentarea informațiilor solicitate de Serviciu nu poate fi refuzată pe motiv că acestea constituie informații cu accesibilitate limitată. Considerăm că această prevedere nu asigură garanțiile constituționale privind drepturile omului și exercitarea profesiei de avocat. Funcționarea statului de drept nu poate fi concepută fără asigurarea secretului profesional în

relația dintre avocat – client. Amintim, conform articolului 55 al Legii cu privire la avocatură 1260/2002:

„Articolul 55. Secretul profesional

(1) Avocatul nu este în drept să divulge informațiile confidențiale ce i-au fost comunicate în timpul acordării asistenței juridice, precum și să transmită, fără acordul clientului, unor terți documentele legate de exercitarea delegației.

(2) Obligația de a păstra secretul profesional nu este limitată în timp.”

Considerăm necesar de prevăzut expres în proiectul de lege că această prevedere nu se aplică în raport cu secretul profesional în exercitarea profesiei de avocat.

24. La art. 8 pct. 4 lit. a), propunem completarea la final cu propoziția „La cererea proprietarilor sau posesorilor bunurilor vizate, Serviciul le compensează, în modul stabilit de legislația civilă, cheltuielile sau prejudiciu cauzat” iar la lit. b), c) și d) după cuvântul „proprietarilor” se va completa cu cuvântul „posesorilor”. Propunerile sunt argumentate prin faptul că compensarea prejudiciilor trebuie să poată avea loc și în cazul literei a) similar celorlalte situații descrise, iar solicitarea de acordare a acestor compensații trebuie să poată avea loc și la cererea posesorilor nu doar proprietarilor;
25. Punctul 5 din art. 8 urmează a fi exclus, deoarece sunt prescrise măsuri procesuale de constrângere ale căror reglementare poate avea loc doar în condițiile Codului de procedură penală atât timp cât se referă la obiectul de aplicare – infracțiunea.
26. Pct. 6 din art. 8 va avea următorul cuprins: „Să emită acte administrative individuale autorităților publice, altor persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, privind înlăturarea cauzelor și condițiilor care contribuie la realizarea amenințărilor la adresa securității naționale, în limita atribuțiilor SIS și cu neadmiterea interferențelor domeniului de activitate ale persoanelor vizate.” În redacția indicată în proiect, norma vizată este abuzivă și nejustificată, creând un potențial nelimitat față de SIS, pe motiv că SIS ar putea emite „Indicații” către instanța de judecată, procuror, polițist sau orice persoană fizică sau juridică cu privire la luarea sau neluarea unei decizii favorabile solicitării SIS, inclusiv aceluiași deputat, consilier jurnalist etc. Formatul propus al normei, oferă posibilitatea SIS să intervină acolo unde este necesar dar și garanțiile necesare prevăzute de Codul administrativ cu privire la actele administrative individuale inclusiv dreptul de a le contesta, ceea ce în redacția inițială lipsește cu desăvârșire.
27. La art. 8 pct. 7 ultima propoziție urmează a fi exclusă, pe motiv că drepturile SIS prevăzute de acest proiect de lege urmează a fi coroborate cu regimul juridic al altor legislației cum ar fi:

secretul adopției, secretul medical, viziunile politice, confesiunile religioase, viața sexuale etc.
– aspecte care în redacția propusă în proiect vor fi sfidate abuziv.

- 28.** La art. 8 pct. 8) urmează a fi exclus, pe motiv că Codul administrativ oferă posibilitate citării de către autoritățile publice atunci când este necesară audierea persoanei vizate. A se menționa că în redacția propusă, norma dată este disproporționată deoarece nu cuprinde nici un fel de garanții procedurale cu privire la solicitarea de a se prezenta la sediile SIS, cum ar fi: modul în care va fi realizată citarea, cu cât timp înainte, care vor fi semnele distincte care vor demonstra că citarea este una oficială, posibilitatea de a fi însoțit de un avocat etc.
- 29.** La art. 9 alin. (6) va avea următorul cuprins: „Avertismentul oficial va fi emis sub forma actului administrativ individual în corespundere cu Codul administrativ.” A se menționa că proiectul de lege nu stabilește excepții de la aplicarea Codului administrativ care prevede detaliat și cu lux de amănunte activitatea administrativă, modalitatea de aducere la cunoștință dar și contestarea actului administrativ. Așadar, considerăm că respectarea Codului administrativ în cazul avertismentelor oficiale este absolut judicioasă și necesară, pentru a putea limita eventualele abuzuri ale SIS în contextul emiterii acestor prescripții care au o forță juridică obligatorie. Mai mult, reieșind din faptul că avertizarea oficiale va impune persoana vizată fie de a face sau de a nu face ceva, în cazul dat drepturile și libertățile acestei persoane vor fi restrânse motiv pentru care se necesită o cale de atac care să poată verifica legalitatea și temeinicia acestor avertizări oficiale – cale de atac care nu este prevăzută de acest proiect de lege. Mai mult, așa cum se prescrie în alin. (6), al acestui articol din proiect, se propune ca SIS să reglementeze procedura de emiterie și aducere la cunoștință prin act normativ, dacă va fi act normativ atunci el va trebui înregistrat la Ministerul Justiției și de a fi publicat în Monitorul Oficial – circumstanțe care demonstrează lipsa de necesitate de a reglementa altfel decât Codul administrativ.
- 30.** Art. 10 se exclude. Propunerea este justificată prin faptul că norma vizată reprezintă o tautologie juridică care este interzisă de art. 54 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, deoarece la art. 3 lit. a) din Legea nr. 2018/2012 privind modul de aplicare a forței fizice, a mijloacelor speciale și armelor de foc Serviciul de Informații și securitate este inclus în calitate de subiect care poate pune în aplicare aceste mijloace.
- 31.** La art. 11 alin. (6) se exclude. Propunerea vine în contextul în care norma de referință depășește obiectul de reglementare, deoarece actul normativ se referă la Serviciu și nu la alți subiecți de drept. Mai mult, prevederile în cauză reprezintă o tautologie juridică contrar prevederilor art. 54 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, deoarece o normă

- similară se regăsește în proiectul de legea la art. 7 alin. (2) privind activitatea informativă și contrainformativă. Obiecție care se aplică în mod corespunzător și alin. (5) din același articol.
- 32.** La art. 12 alin. (1) cuvântul „prevăzute” se substituie cu cuvântul „admise” pe motiv că Constituția nu prevede expres cazurile de admite limitele derogărilor, iar după cuvântul „Constituie și” se completează cu cuvântul „prevăzute”, iar cuvântul „legislative” se substituie cu cuvântul „normative” în corespundere cu noțiunile statuate la art. 2 și prevederile art. 54 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.
- 33.** La art. 12 alin. (2) cuvintele „sau în” se substituie cu „, ” iar după cuvintele „instanța de judecată” se completează cu cuvintele: „Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Avocatul Poporului sau altor autorități ale căror atribuții vizează activitatea Serviciului sau a angajaților acesteia”. Aceste modificări sunt necesare pentru a nu limita nejustificat atribuțiile și competențele altor autorități publice în contextul activității Serviciului sau ale angajaților acesteia.
- 34.** La art. 12 alin. (3) cuvintele „, Autoritățile administrației publice, precum și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, formațiunile politice, obștești și persoanele fizice au dreptul, în conformitate cu legislația” se substituie cu cuvintele: „Persoanele fizice și juridice de drept public sau privat”. Norma propusă în redacția inițială limitează nejustificat subiecții de drept care ar putea pune în aplicare prevederile acesteia, enumerându-i exhaustiv precum: formațiunile politice, obștești, pe când alte forme de organizare cu sau fără personalitate juridică nu sunt incluse. Mai mult, norma vizată utilizează limbaj desuet cum ar fi în cazul asociațiilor obștești, având în vedere prevederile Legii nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale.
- 35.** La art. 12 alin. (4) se exclude. Prevederile din proiect sunt abuzive și improprii cadrului special de reglementare prevăzut de Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, Legii nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare și Legii nr. 982/2000 privind accesul la informație și Legii presei nr. 243/1994. A se menționa că aliniatul reclamat nu poate substitui regimul juridic prevăzut de normele de referință care sunt asigurate de garanțiile internaționale la care Republica Moldova face parte precum: Convenția nr. 108 PENTRU PROTECȚIA PERSOANELOR REFERITOR LA PRELUCRAREA AUTOMATIZATĂ A DATELOR CU CARACTER PERSONAL și Convenția Consiliului Europei privind accesul la documentele oficiale. Așadar, de menționat că situațiile în care anumite informații și date cu caracter personal pot sau nu să fie făcute public, depinde de mai multe mecanisme legale prevăzute de actele de referință precum: tipul datelor, tipul persoanei la care se referă, dacă sunt sau nu de

interes public, dar pot aduce atingere valorilor ocrotite de lege sau nu sau dacă aceste ingerințe sunt justificate etc., iar norma prevăzută în proiect este una abuzivă deoarece limitează nejustificat aceste mecanisme.

36. La art. 12 alin. (5) cuvintele „vinovați de abuz de putere sau de abuz de serviciu, fie de excesul de putere sau de depășirea atribuțiilor de serviciu” se exclud, iar la final se completează cu cuvintele : „pentru acțiunile sau inacțiunile care aduc limitări nejustificate sau încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei sau pentru încălcarea prevederilor actelor normative.” Normele reclamate din textul legii limitează și condiționează răspunderea angajaților Serviciului doar la câteva fapte penale: abuzul de putere sau de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu pe când celelalte norme prevăzute de Codul penal precum: inviolabilitatea vieții personale, Secretul corespondenței, Inviolabilitatea domiciliului etc. nu sunt prevăzute. Mai mult, normele de referință nu pot limita prevederile Codului penal care stabilește exhaustiv subiecții în raport cu care pot fi aplicare normele de referință.

37. La art. 12 se completează cu 3 alineate noi:

„(6) Angajații Serviciului nu sunt în drept de a limita drepturile și libertăților persoanelor și de a secretiza informația cu privire la aceste fapte în afara limitelor prevăzute de cadrul normativ.

(7) Angajații serviciului, în condițiile legii, sunt obligați să respecte drepturile persoanelor vizate precum: la informare, de acces la date, de intervenție, de opoziție și de a nu fi supuși unei decizii automatizate.

(8) Serviciu și angajații acestuia sunt obligați să pună la dispoziție informațiile și documentele necesare, inclusiv explicații detaliate cu privire la cazurile prin care se pretinde încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor către, către persoanele vizate și organele competente.

(9) Cazurile de încălcare a drepturilor și libertăților persoanelor și a legislației în vigoare, sunt informații de interes public a căror publicare se va realiza în condițiile actelor normative.”

Normele de referință au sarcina să echilibreze atribuțiile și drepturile extinse ale Serviciului dar și să excludă eventualele impedimente sau abuzuri în ceea ce privește respectarea drepturilor persoanelor vizate dar și eventualele blocaje sau interdicții nejustificate din partea Serviciului în raport cu competențele altor entități investite cu dreptul de a investiga eventualele încălcări admise de către angajații Serviciului.

38. Art. 13 alin. (1) va avea următorul cuprins: „Serviciul este obligat să informeze societatea pe chestiuni de interes public sau persoanele vizate prin chestiunile de interes personal, utilizând toate mijloacele necesare și adecvate obiectului de informare”. Normele de referință din proiect

sunt improprii obiectului de reglementare, pe motiv că actele normative la care se face trimitere nu stabilesc modul de informare a societății dar stabilesc cerințe cu privire la dreptul de acces la informație care este realizat la cerere persoanelor interesate. Suplimentar a se menționa că redacția propusă vine să racordeze obligația Serviciului de a informa atât societatea pe chestiuni de interes public cât și persoanele pe chestiuni de interes personal, în strictă conformitate cu cerințele prevăzute la art. 34 alin. (2) din Legea Supremă a Republicii Moldova.

- 39.** La art. 13 alin. (2) urmează a fi exclus deoarece norma de referință nu corespunde cu regulile tehnicii legislative privind: previzibilitatea, coerența și înțelesului cert. A se menționa, că dacă autorul a urmărit prin această normă să prevadă exhaustiv în această normă obligațiile Serviciului cu privire la informare, atunci această normă este una abuzivă și contrară prevederilor art. 34 și art. 54 din Constituția Republicii Moldova, și contravine cras prevederilor altor acte normative a căror obiect de reglementare în constituie dreptul la informare precum: Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, Legea 305/2012 cu privire la reutilizarea informațiilor din sectorul public, Legea nr. 142/2018 cu privire la schimbul de date interoperabilitate, Legea nr. 1069/2000 cu privire la informatică etc.
- 40.** La art. 14 după cuvintele „efectivul Serviciului” se completează cu cuvintele „(în partea ce vizează ofițerii de informații și securitate”. A se menționa că Serviciul dispune de personal cu statut special – ofițerii de informații și securitate, în raport cu care se aplică regimul juridic al Legii nr. 170/2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate dar și funcționarii publici în raport cu care se aplică Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului publici, dar și salariați în raport cu care se aplică prevederile Codului muncii. În acest context, este incorect de a atribui la secret de stat toate tipurile de salariați chiar și acolo unde nu este necesitate justificată. A se menționa că în virtutea acestor prevederi se creează un paravan de „protecție” excesiv și disproporționat care duce la posibilitatea aplicării abuzive a garanțiilor și specificului acordat de lege doar ofițerilor de informații și securitate.
- 41.** Art. 14 alin. (2) se exclude. A se menționa că prezentul articol depășește obiectul de reglementare a proiectului de lege care se referă la Serviciu și nu la alte tipuri de persoane. Mai mult, răspunderea pentru divulgarea informațiilor atribuite la secretul de stat survine din încălcarea Legii nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat sau Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, sau Codului civil în contextul dezvăluirii informațiilor atribuite la secretul comercial etc. – acte normative care determină tipul de informații, modul de protejare, dar și eventualele măsuri de constrângere pentru încălcarea acestor cerințe.

42. La articolul 15 alin. (1) cuvântul „centralizată” se exclude. Norma vizată limbaj neclar și nedefinit, contrar prevederilor art. 54 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative,
43. La art. 15 alin. (4), cuvântul „Președintele” se va scrie cu literă mică, în corespundere cu regulile de scriere și ortografie, pe motiv că prevederile în cauză nu se referă la o persoană anume, similar formei utilizate în cazul directorului Serviciului, obiecție valabilă și în alte situații precum art. 16 alin. (1) din proiect etc.
44. La art. 16 alin. (3) se exclude. Prevederile în cauză reprezintă o tautologie juridică contrar art. 54 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, deoarece o normă similară se regăsește la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică.
45. La art. 16 alin. (4) cifra „5” se va substitui cu cifra „7”, ultima propoziție se exclude. A se menționa că mandatul conducerii Serviciului nu trebuie să coincidă sau să fie similară mandatului organelor politice ale Statului precum Parlamentul și Președinția, în vederea asigurării eventualelor subordonări pe criteriu de numire sau pe criteriu de majoritate a puterii publice, inclusiv pentru a lipsi posibilitatea conducerii Serviciului pentru a fi loiali cu guvernarea din perioada în care se finalizează mandatul.
46. La art. 16 alin. (5) se exclude. Prevederile în cauză reprezintă o tautologie juridică contrar art. 54 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, deoarece o normă similară se regăsește la art. 32 din Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarilor publici. Mai mult a se menționa că jurământul prevăzut în proiect, este incomplet și conține inexactități, dar și nu cuprinde toate elementele descrise de Legea 158/2008, cu privire la semnare, păstrare etc.
47. La art. 16 alin. (6), la final se completează cu cuvintele „în condițiile art. 17”. Completarea este motivată prin faptul că proiectul la art. 17 conține situații specifice cu privire la încetarea și suspendarea mandatului, circumstanțe care necesită a fi coroborate cu criteriul de inamovabilitate.
48. La art. 17 alin. (1) lit. g) cuvintele „inclusiv stinse” se exclud. Prevederile în cauză necesită a fi excluse pe motiv că sunt în contradicție cu prevederile Codului penal în ceea ce privește scopul răspunderii penale și repunerea în drepturile restrânse odată cu ispășirea pedepsei dar și a garanțiilor prevăzute în ceea ce privește dreptul la muncă. Așadar, incompatibilitatea din punct de vedere a ocupării postului, ar fi opozabile mai degrabă reputației ireproșabile și nu în cazul antecedentelor stinse (având în vedere tipul acestora și gravitatea).

- 49.** La art. 17 alin. (3) după cuvintele „examen medical” se completează cu cuvintele: „sau din alte motive obiective care duc la imposibilitatea îndeplinirii atribuțiilor. Este necesar de completat cu prevederile în cauză pentru a stabili o procedură previzibilă în cazurile nu doar legate de boală, dar spre exemplu în caz de reținere, lipsa de la serviciu, concediu de îngrijire a copilului etc.
- 50.** La art. 18 lit. b) se exclude. Prevederile în cauză reprezintă o tautologie juridică contrar art. 54 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, deoarece o normă similară se regăsește la art. 8 din Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică.
- 51.** La art. 18 lit. c), cuvintele „și propune eliberarea lor” se exclude. A se menționa că directorii adjuncți sunt autonomi și inamovibili, în corespundere cu prevederile art. 17 din proiect, așadar, urmărind parcursul de numire a directorului Serviciului conform art. 16 alin. (1) din proiect, ar fi rezonabil să se păstreze aceste conotații și în cazul directorilor adjunct. Mai mult, a se menționa că proiectul nu prevede procedura de eliberare din funcție.
- 52.** La art. 18 lit. d) cuvintele „persoane cu funcții de răspundere” se substituie cu cuvintele „angajați ai Serviciului”. Propunerea are drept scop concretizarea asupra faptului că delegarea poate avea loc doar în cazul angajaților Serviciului și nu către alte persoane cu funcție de răspundere în afara acestei instituții, or, criteriul funcției de răspundere se determină tocmai prin atribuții sau delegări.
- 53.** La art. 21 în titlul articolului cuvintele „Autoritățile și” și în textul alin. (2), cuvântul „autorități sau” se exclud. Având în vedere principiul separației puterilor în stat, Serviciu nu poate avea în subordine alte autorități publice. Așadar, această normă admite ingerință nejustificată în activitatea altor autorități publice și generează un raport de subordonare abuziv.
- 54.** La art. 22 alin. (4), cuvintele „a regulamentului aprobat” se substituie cu cuvintele „a actelor normative”. Modificările propuse au sarcina de racordare a prevederilor în cauză la cerințele tehnicii legislative, or, nu poate fi echivalată forța obligatorie a legii cu procedurile interne care nu au fost aprobate cu forma unui act normativ, corespunzător Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative.
- 55.** La art. 23 alin. (1) cuvintele „și din” se substituie cu cuvintele: „, funcționari publici și”, la final se completează cu cuvintele: „sau ordinul de numere”. Având în vedere faptul că în cadrul Serviciului nu toți angajații îndeplinesc atribuțiile și sarcinile ofițerului de informații și securitate, ar fi incorect ca și personalul administrativ, să beneficieze de aceleași garanții extinse ca și în cazul ofițerilor cum ar fi: dreptul de aplicare a forței fizice și a armei, atribuirea

la secret de stat a informațiilor despre aceștia, garanțiile sociale etc. Mai mult, ar fi injust ca acest personal să exercite sarcinile în afara restricțiilor și responsabilităților prevăzute de funcția publică și statutul de funcționar public după cum se propune în proiect, ca acești salariați să activeze în baza legislației civile. A se menționa că delimitarea clară a personalului cu statut special (ofițerilor de informații și securitate), a funcționarilor publici (personalul administrativ) și altor persoane (care acționează în baza legislației civile) urmează a fi delimitată clar, similar cum a avut loc și în cadrul altor organe specializate a căror statut, sarcini și responsabilități este la un nivel similar Serviciului precum: Procuratura, Judecătoriile, Autoritatea Națională de Integritate, Centrul Național Anticorupție etc.

În susținerea asimilării nejustificate a unui număr mare de personal garanțiilor conferite ofițerilor de informații și securitate, servesc și prevederile art. 4 din proiectul de lege nr. 420 cu privire la activitatea informativă și contrainformativă externă, care stabilește expres că activitatea informativă/contrainformativă este realizată doar de către ofițerii de informații și securitate, staful administrativ și cel de deservire (tehnică/organizatorică) ne-având sarcini și responsabilități care ar necesita echivalarea acestora cu staful de ofițeri de informații și securitate.

Mai mult, menținerea acestor vicii, favorizează nejustificat aceste categorii de persoane fie prin depunerea declarațiilor de avere și intereselor persoane într-o formă restricționată (secretizată) care nu este accesibilă publicului și evitrea în totalitate pe motiv că ar fi personal civil care nu cade prin prisma responsabilităților funcționarilor publici, ceea ce duce la creșterea gradului de coruptibilitate și evitarea mecanismelor legale de control a veniturilor și a intereselor personale. A se menționa că păstrarea acestor privilegii nejustificate, nu corespunde cu obiectele Serviciului dar și cu scopurile declarate în proiectul de lege cu privire la reformarea acestei instituții.

Suplimentar, la art. 23 alin. (1) se necesită a fi definite cuvintele: personal scriptic sau din cel criptic, pentru a corespunde cu regulile tehnicii legislative prevăzute la art. 54 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, prin care se stabilește obligația de a defini noțiunile care au un înțeles specific, inclusiv pentru a exclude interpretarea acestor norme de drept.

56. La art. 23 la final se completează cu cuvintele: „iar în cazul funcționarilor publici de Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.”. Corespunzător propunerii anterioare, se necesită de a determina persoanele care vor acționa în ordinea prevăzută de Legea nr. 158/2008.

- 57.** La art. 23 alin. (8) se exclude. Norma în cauză reprezintă o tautologie juridică care necesită a fi exclusă pe motiv că în același proiect la art. 14 alin. (3) se conțin norme similare cu privire la asigurarea regimului secret sau confidențial al informațiilor cu accesibilitate limitată.
- 58.** La art. 24 la final se completează cu textul: „iar în cazul funcționarilor publici se vor aplica garanțiile prevăzute de Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public”. Propunerea vine în continuarea celor propuse cu privire la delimitarea categoriilor de personal.
- 59.** La art. 24 alin. (4) cuvintele „ și numai cu acordul angajatului” se exclud, din motiv că norma este una abuzivă, or, atât art. 8 din Legea nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat dar și art. 92 lit. a) din Codul muncii, art. 5 alin. (5) sau art. 10 din Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, care stabilesc expres situațiile în care informația nu poate fi secretizată iar dacă a fost secretizată atunci dezvăluirea poate avea loc fără nici un fel de restricții, inclusiv cazurile în care datele cu caracter personal cu privire la angajați poate fi transmisă către alte persoane sau chiar publicată. A se menționa că includerea acordului salariatului ca unică condiție pentru dezvăluirea sau publicarea datelor este abuzivă și contravine chiar și Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal.
- 60.** La art. 25 alin. (2) se completează cu o nouă literă: „e) să respecte drepturile și libertățile persoanei, să respecte limitele și restricțiile prevăzute de actele normative și să informeze Serviciul sau alte autorități competente, despre orice activitate, indicație sau sarcină care contravine sau este disproporționată, cadrului legal.
- 61.** La art. 25 alin. (3) cuvintele: „ decât cu acordul scris al acestor persoane și” se exclud. După cum a fost menționat și mai devreme la art. 24 alin. (2) din proiect, includerea unei singure condiții „consimțământul persoanei” pentru divulgare, reprezintă o încălcare a cadrului legal privind secretul de stat și protecția datelor cu caracter personal dar și acces la informație și libertatea de exprimare.
- 62.** La art. 26 alin. (1) textul: „, (au colaborat)” se exclude. Propunerea este înaintată în scopul respectării principiului neretroactivității legii în timp, prevăzut expres la art. 73 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Mai mult, asupra acestor prevederi nu se conțin argumentări corespunzătoare în nota informativă. Obiecția este valabilă și pentru alin. (4), (7) și (8) din același articol.
- 63.** La art. 26 alin. (2) cuvântul „recompensă” se substituie cu cuvântul „remunerare”. A se menționa că terminologia utilizată este improprie cadrului juridic național or la baza raportului

juridic este contractul, respectiv efectuarea acestor plăți este una regulată conform serviciilor acordate.

64. La art. 26 se completează cu două alineate noi: „,

(8) Persoanele care colaborează confidențial cu Serviciu sunt obligate să informeze conducerea Serviciului sau după caz alte autorități competente, asupra oricăror circumstanțe și fapte (acțiuni sau inacțiuni) prin care au fost comise infracțiuni sau încălcarea drepturilor persoanelor.

(9) Faptul colaborării confidențiale cu Serviciu nu aduc atingere și nu pot justifica eventualele cazuri de încălcare a legislației cu privire la drepturile și libertățile persoanei.” Normele în cauză au drept scop echilibrarea garanțiilor juridice acordate prin lege, dar și pentru a exclude eventualele abuzuri din partea acestor persoane sub pretextul colaborării secrete cu Serviciu – situații care s-au întâmplat în fapt în perioada anilor 2016-2018 și care au fost mediatizate pe larg în mass-media.

65. La art. 27 alin. (1) la final se completează cu propoziția: „Instituirea, utilizare și lichidarea sistemelor informaționale și registrelor se va realiza în corespundere cu prevederile Legii nr. 71/2007 cu privire la registre, Legii nr. 467/2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat și alte acte normative.”. Prevederile în cauză necesită a fi completate pentru racordarea drepturilor prescrise Serviciului cu prevederile legislației în vigoare de referință care reglementează modul de înființare, gestionare și lichidare a sistemelor informaționale și registrelor de stat.

66. La art. 27 alin. (2), cuvintele „, are drept de acces, gratuit, la” se substituie cu cuvintele „solicită și obține informațiile necesare stocate în”. Completările au scopul de a raționaliza norma vizată prin acordarea Serviciului dreptului de a solicita și obține informații necesare însă nu și de a dreptului de a se interconecta la bazele de date cu dreptul de a intercepta și filtra conținutul și traficul de date, similar acțiunilor speciale de investigație privind interceptarea comunicațiilor electronice. A se menționa că în formula propusă de proiect, norma dată este abuzivă și arbitrară, creând premise nelimitate pentru accesarea și consumul de date de către Serviciu inclusiv în cazurile car nu se justifică ingerința în viața privată a persoanelor fizice sau a activităților economice ale deținătorilor de astfel de resurse. Normele propuse au sarcina de a specifica clar dreptul de a cere și a obține nu și dreptul de a se interconecta la orice bază de date.

67. La art. 27 se completează cu două alineate noi:

„(3) Mijloacele create și utilizate de Serviciu, vor conține cel puțin: categoriile de date prelucrate, scopul utilizării, destinarii datelor, perioada de stocare a datelor și de restrângere a drepturilor persoanelor vizate, modalitatea de repunere în drepturile restrânse ale persoanelor vizate, operațiunile de prelucrare a datelor realizate în sistem și menținere acestor înregistrări pe toată perioada în care datele vor fi stocate, măsuri organizatorice și tehnice necesare asigurării unui nivel adecvat de protecție a datelor.” Modificările propuse sunt necesare pentru a asigura proporționalitatea ingerințelor admise de către Serviciu în viața privată a persoanelor fizice dar și în activitatea persoanelor juridice, inclusiv stabilirea unui mecanism independent de verificare și control asupra legalității și conformității prelucrării datelor, identificarea și contracararea eventualelor abuzuri. A se menționa că normele în cauză sunt în strictă conformitate cu obligațiile asumate de Republica Moldova prin semnarea și ratificarea Convenției nr. 108 dar și activitățile premergătoare întreprinse de Republica Moldova recent – publicarea Decretului 757 la 23.12.2022, privind semnarea Protocolului de amendare a Convenției pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, la care unul dintre obiectivele de bază/primordiale fiind ridicarea nivelului de protecție a datelor cu caracter personal și anularea excepțiilor adoptate anterior, cu privire la aplicarea regimului juridic al protecției datelor cu caracter personal inclusiv de către Serviciu.

al cărui unul dintre obiecte este de a include organele securității statului și mecanismele certe cu care vor permite identificarea eventualelor abuzuri privitor la utilizarea având în vedere

(3) Conformitatea prelucrării datelor conform atribuțiilor statuate la alin. (2) și (3), este investigată de către Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.”

68. Art. 28 se exclude. A se menționa că prevederile art. 28 reprezintă o tautologie juridică pe motiv că modul de aplicare a forței fizice și a mijloacelor speciale și a armelor de foc este prevăzută de Legea nr. 218/2012 și Hotărârea Guvernului nr. 474/2014 cu privire la aprobarea nomenclatorului mijloacelor speciale, al tipurilor de arme de foc și al munițiilor aferente, precum și a regulilor de aplicare a acestora, ceea ce condiționează aplicarea art. 54 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Mai mult, terminologia utilizată este neclară și nedefinită, creându-se impresia că Serviciu se pregătește de război, or, în textul proiectului se utilizează sintagme precum: „armamentul de luptă.....armament și muniții...mijloace de înarmare ...” – terminologii utilizate în Legea nr. 345/2003 cu privire la apărarea națională, a se menționa că Serviciu nu face parte din sistemul național de apărare

prevăzut la art. 9 din aceeași lege. Considerăm aceste norme ca fiind abuzive și excesive, care depășesc efectivul necesar pentru Serviciu dar și creează premise de utilizare abuzivă.

- 69.** La art. 31 cuvintele „și instanțele judecătorești” se substituie cu cuvintele „, instanțele judecătorești, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Avocatul Poporului și alte autorități publice,” Propunerea includerii CNPDCP în calitate de organ de control survine în urma obligațiilor asumate de Republica Moldova prin Convenția nr. 108 dar și Decretul nr. 757 la 23.12.2022, privind semnarea Protocolului de amendare a Convenției pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal. Mai mult, includerea altor autorități publice de a efectua controlul sau de a pune în aplicare legea, în limita competențelor ce le revin, reprezintă un imperativ, cum ar fi: IGP în cazul admiterii de către salariații Serviciului a contravențiilor în domeniul circulației rutiere (conducerea în stare de ebrietate (cazuri mediatizate anterior pe larg), încălcarea regulilor de circulației rutieră, tonarea ferestrelor din habitacul etc.; Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurării egalității, Avocatul Poporului și alte instituții cu drepturi specifice care în caz de plângere sau autosesizare, sunt în drept de a verifica activitatea Serviciului în limita obiectului de verificare.

Menținerea normelor de referință în redacția inițială a proiectului, creează viduri de reglementare și loc de abuz din partea colaboratorilor Serviciului, care anterior au fost implicați în astfel de cazuri care au fost mediatizate pe larg în presă.

- 70.** Prevederile art. 31 se exclud. Prevederile art. 31 creează mecanisme de control din partea unui organ politic – Parlamentul Republicii Moldova ceea ce este inadmisibil și contravine prevederilor art. 3 din proiect prin care se declară că Serviciu este apolitic și nu servește unor partide politice inclusiv cele care se află la guvernare și/sau în opoziție. Considerăm periculos și inoportun de a investi un grup de deputați cu drepturi de inspectare și acces la informații atribuite la secret de stat, în contextul exercitării activității de către Serviciu. Mai mult, chiar dacă directorul Serviciului este numit de Parlament la propunerea președintelui Republicii Moldova, nu este clar de ce au fost reglementat controlul doar din partea subcomisiei parlamentare iar Președinția fiind exclusă din acest circuit.

Așadar, reiterăm că normele de referință sunt abuzive și contrare scopurilor declarate în proiectul de lege, inclusiv generează un mecanism docil de subordonare și control de către o instituție politică a unui organ cu drept extrem de largi.

Propunem ca prevederile art. 31 să fie substituite cu competența Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal de a efectua controlul legalității prelucrării datelor cu caracter personal în condițiile legislației privind protecția datelor cu caracter personal.

- 71.** La art. 32 alin. (2) se exclude. Prevederile în cauză nejustificat exclud de sub controlul procuraturii a activității Serviciului din perspectiva abuzului sau excesului de putere sau neîndeplinirea atribuțiilor de serviciu sau din perspectiva altor componente de infracțiune. Aceste prevederi lasă loc de abuzuri și evită a răspunderii de către factorii de decizie. Mai mult, necesitatea includerii acestor derogări nu este argumentată în nota informativă.
- 72.** La art. 33 cuvintele „, , conform prevederilor prezente legi” se exclud. Norma de referință gerează înțeles greșit, pe motiv că directorul Serviciului nu poate să-și continue mandatul conform prevederilor acestui proiect de lege deoarece numirea nu a avut în baza acestor temeiuri de drept.
- 73.** La art. 33 alin. (2) se exclude. Prevederile în cauză reprezintă o tautologie juridică, deoarece termenul de intrare în vigoare a actelor legislative este prevăzut de art. 56 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

II. Proiectul de lege nr. 422/2022 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă

Pentru a se asigura un cadru de reglementare armonizat, în special în ceea ce ține de activitățile speciale ce afectează drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, considerăm necesară examinarea într-un pachet comun a tuturor proiectelor de legi care se află acum în proces de modificare, în special a Codului de Procedură Penală și Legii privind activitatea specială de investigații.

Astfel, considerăm necesară excluderea ingerinței totale în sistemele operaționale ale furnizorilor, precum accesul total la infrastructură și informațiile furnizorilor de comunicații, precum extragerea datelor din sisteme, accesul la informațiile din sistem, precum și posibilitatea întreprinderii unor acțiuni de manipulare cu abonații (blocarea accesului) . Credem că introducerea unor asemenea prevederi, fără detalierea nivelurilor de acces, log-uri și fără permisiunea unui control riguros din partea furnizorilor poate duce la urmări grave în respectarea drepturilor fundamentale ale omului, pe cât și la pierderea încrederii societății în autorități.

1. Art. 1, va fi dispersat și completat în 3 articole, cu renumerotarea succesivă a normelor din proiect, după cum urmează:

„Articolul 1. Scopul și obiectul de reglementare

(1) Prezenta lege are scopul de a stabili cadrul juridic al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova (în continuare – Serviciul), necesară în vederea asigurării securității Republicii Moldova.

(2) Prezenta lege reglementează măsurile contrainformative și măsurile informative externe, modalitatea și condițiile de dispunere și efectuare a acestora, limitările admise pentru drepturile și libertățile persoanelor dar și modalitatea de repunere în drepturile restrânse, precum și măsurile de efectuare a controlului asupra legalității acestora.

Articolul 2. Domeniul de aplicare

(1) Prezenta lege se aplică:

- 1) Serviciului de informații și securitate;
- 2) Ministerele și altor autorități administrative centrale;
- 3) Instituțiilor publice;
- 4) Autoritățile administrative autonome;
- 5) Întreprinderilor de stat;

- 6) Autoritățile administrației publice locale;
 - 7) Organizațiilor necomerciale;
 - 8) Altor instituții și organizații de drept privat, în raport cu care sunt opozabile prevederile legii.
- (2) Prezenta lege nu se aplică:
- 1) Relațiilor dintre avocat și client în cadrul unei acțiuni concrete;
 - 2) Relațiilor dintre medic și pacient privind intervențiile medicale;
 - 3) Adoptator și copil adoptabil în cadrul acțiunii de adopție;
 - 4) La înfăptuirea justiției;
 - 5) Altor situații prevăzute de lege.

Articolul 3. Noțiuni utilizate

Activitatea contrainformativă - ansamblul măsurilor, acțiunilor, operațiunilor și procedurilor relevante și proporționale desfășurate de către Serviciu în scopul protejării procesului de decizie politico-statal, protejării instituțiilor statului și a societății față de riscurile și amenințările la adresa securității Republicii Moldova, identificării intențiilor, planurilor și obiectivelor activității subversive, spionajului sau a crimei organizate ce periclitează securitatea statului, prevenirea, contracararea sau neutralizarea materializării acestora, studierea organizării, metodelor, capacităților și caracteristicilor părții adverse, urmate de acțiuni de depistare, prevenire și contracarare.

Activitatea informativă externă - ansamblul măsurilor, acțiunilor și operațiunilor relevante și proporționale desfășurate de către Serviciu, pentru planificarea, culegerea, verificarea, prelucrarea analitică și valorificarea datelor și informațiilor despre posibilitățile reale sau potențiale, acțiunile, planurile sau intențiile statelor sau organizațiilor străine, ale unor entități neconstituționale sau ale unor persoane, care constituie riscuri sau amenințări la adresa securității Republicii Moldova”.

Expunerea în redacția propusă a celor 3 articole a urmărit executarea în tocmai a imperativului statuat la art. 45 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care stabilește expres că în dispozițiile generale urmează a fi stabilit distinct: obiectul, scopul și domeniul de aplicare a legii și explică termenii și noțiunile. A se menționa că redacția inițială a proiectului nu conținea: scopul, domeniul de aplicare dar și nu delimita conform normelor tehnicii legislative noțiunile definite.

Mai mult, proiectul nu cuprindea expres subiecții la care se aplică/referă această lege dar și subiecții la care nu se referă, fapt indicat la art. 3 din proiect.

Totodată mijloacele și procedeele listate la noțiunile de activitate informativă și contrainformativă, au fost completat și condiționate cu cuvântul „relevante și proporționale” pentru a exclude înțelesul greșit că aceste măsuri pot fi realizate în lipsă de necesitate, relevanță sau disproporționat.

A se menționa că din definiția activitatea informativă externă necesită a fi exclus textul:

- „sau ar putea constitui” – sintagma dată generează situații iluzorii care ar putea fi determinate doar de o presupunere fără circumstanțe obiective sau probe/material probatoriu sau substrat factologic demonstrat de a crede că o anumită persoană ar putea genera riscuri reale. Aceste prevederi creează spațiu nelimitat de abuz în privința persoanelor în raport cu care ar putea să se creadă asupra potențialelor riscuri care pot fi aduse securității Republicii Moldova, însă în raport cu care să nu existe nici un fel de dovezi rezonabile.
- „precum și pentru obținerea informațiilor relevante pentru asigurarea securității de stat sau pentru crearea condițiilor favorabile asigurării și promovării intereselor strategice și realizării cu succes a politicii de securitate națională a Republicii Moldova.” – a fost exclus din noțiunea activitatea informativă externă deoarece prevederile în cauză sunt nedeterminate, imprecise și neclare, cea ce în sensul art. 54 alin. (1) lit. a), b), f), h), i) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, determină fie excluderea acestor norme fie definirea clară a acestora. În același context a se menționa că textul reclamat creează denaturat concluzia că activitatea informativă în prima parte de definiție include orice acțiuni chiar dacă ele nu sunt relevante, iar în a doua parte, presupune administrarea informațiilor relevante însă pentru anumite circumstanțe nedeterminate însă care ar fi favorabile promovării intereselor strategice. Așadar, norma vizată conține un amalgam de verbe și adjective care generează un înțeles confuz.

În aceeași ordine de idei, în scopul respectării regulilor tehnicii de tehnică legislativă prevăzute la art. 54 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, se necesită a fi definite următoarele noțiuni a cărui înțeles este neclar:

- a) *Activitate subversivă;*
- b) *Spionaj;*
- c) *Valorificarea datelor;*
- d) *Prelucrarea analitică;*

2. Art. 2 va avea următorul cuprins:

„Activitatea informativă/contrainformativă este realizată în corespundere cu următoarele principii:

- a) *Legalității* – orice măsură dispusă, inclusiv colectarea și prelucrarea informațiilor, secretizarea și nimicirea va fi realizată în strictă conformitate cu cerințele stabilite de prezenta lege și de alte acte normative în corespundere cu dreptul internațional;
- b) *Egalității tuturor în fața legii* – activitatea informativă/contrainformativă va fi realizată în privința oricărei persoane incidente legii, indiferent de statut, poziție socială, funcție exercitată sau oricare alt calificativ;
- c) *Respectării drepturilor și libertăților omului și reglementarea exclusiv prin lege a restrângerii exercițiului acestora* – la orice etapă de dispunere și efectuare a activității informative/contrainformative, inclusiv în cazul stocării, prelucrării informațiilor prin aceste activități, vor exista remedii proporționale și legitime, de restrângere și repunerea persoanelor vizate în drepturile vizate, cu asigurarea unui control independent și imparțial cu privire la respectarea acestor garanții;
- d) *Oportunității* – puterea discreționară a Serviciului sau a organelor cu drept de dispunere a măsurilor informative/contrainformative, va fi realizată prin optarea celei mai potrivite și proporționale soluții, pentru atingerea scopului stabilit, în conformitate cu legea;
- e) prin optarea între mai multe soluții posibile corespunzător scopului ;
- f) *Proporționalității* – activitatea informativă/contrainformativă va fi dispusă și realizată doar atunci când alte mijloace mai puțin intruzive pentru persoanele vizate nu există sau implică resurse și mijloace disproporționate, cu asigurarea criteriilor de ingerință justificată: doar dacă este prevăzută de lege; urmărește un scop legitim; este necesară într-o societate democratică; este determinată perioada de timp; există remediu pentru repunerea în drepturile restrânse;
- g) *caracterului activ al măsurilor realizate* – activitatea informativă/contrainformativă este realizată prompt și doar atunci când există premise certe pentru a fi prevenite sau înlăturate circumstanțele care atentează la securitatea Republicii Moldova;
- h) *Confidențialității, îmbinării metodelor și mijloacelor de activitate publică și secretă* – asigurarea confidențialității și securității metodelor și mijloacelor, este realizată prin măsuri organizatorice și tehnice adecvate și proporționale obiectivelor urmărite;

i) *Neutralității politice și imparțialității* – puterea discreționară și modul de dispunere și efectuare a măsurilor informative/contrainformative, sunt realizate independent și în strictă conformitate cu legea, fără a aduce atingere activităților legitime de: concepere, exprimare și realizare a voinței politice, inclusiv formării opiniei publice sau a libertății de exprimare.”

Completarea prevederilor în cauză este imperioasă în condițiile respectării cerințelor prevăzute la art. 54 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. A se menționa că prevederile în cauză instituie principii care reprezintă norme materiale care se aplică în pe tot textul legii inclusiv în cazul procedurilor de dispunere și efectuare, astfel definirea acestor principii care în versiunea inițială sunt redată sub forma unor termeni, este absolut necesară. De menționat că proiectul de lege instituie niște împuterniciri deosebit de largi Serviciului, iar criteriile de eligibilitate, proporționale sau cerințe prin care se va asigura ingerința în viața privată a persoanelor fizice inclusiv ingerința în activitatea persoanelor juridice, nu sunt stabilite. Anume din acest motiv este foarte important ca aceste principii să aibă rolul de criterii care vor fi puse în aplicare atât de către Serviciu dar și autoritățile abilitate cu dreptul de control și dispunere a acestor activități informative/contrainformative.

3. La art. 3 alin. (1) și alin. (3), cuvintele „prezentei legi” se substituie cu cuvintele „actelor normative”. Propunerea în cauză este relevantă în contextul cerințelor tehnicii legislative prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, conform cărora, la elaborarea actului normativ trebuie să respecte cerința de legalitate și echilibru între reglementările concurente dar și cerința de predictibilitate a normelor juridice, pentru a nu admite discordanță cu regimul juridic ale altor acte normative care reglementează spre exemplu: domeniul protecției datelor cu caracter personal, libertatea de exprimare etc.

A se menționa că păstrarea normelor vizate în versiunea inițială, exclude nejustificat și îngreșează aplicabilitatea altor prevederi legale. Ar rezulta că infracțiunile și faptele contravenționale prevăzute de Codul penal și Codul contravențional, în contextul activității informative/contrainformative (unor activități extrem de largi în care s-ar putea de încadrat orice nu ar face Serviciu), sunt condiționate la prevederile prezentei legi – aspect inadmisibil, care încalcă cras siguranța raporturilor juridice.

4. La art. 3 se completează cu 2 alineate noi:
- „(4) Termenul de prescripție de atragere la răspundere disciplinară, civilă, contravențională sau penală începe a curge din momentul în care s-a făcut cunoscut faptul încălcării”.

- (5) Orice informație, orice probă care au fost acumulate cu încălcarea prevederilor prezentei legi, ale actelor normative sau a drepturilor și libertăților omului sînt nule și se consideră inexistente.”

Propunerile este justificată prin faptul că activitatea informativă/contrainformativă prin definiție reprezintă o activitate confidențială care se atribuie la secret de stat. Așadar, reieșind din faptul că conform Legii nr. 245/2008 termenul de secretizare pentru activitatea informativă/contrainformativă este NELIMITAT, este necesar de echilibrat aceste norme legale, care sunt imprescriptibile în raport cu drepturile și libertățile persoanelor, în mod corespunzător fiind necesar de stabilit și răspunderea pentru astfel de fapte, pentru că la moment, configurația legală oferă loc de abuz și evitare în totalitate a răspunderii, prin secretizarea pe o perioadă nelimitată a oricăror informații chiar dacă acestea pot constitui contravenție sau infracțiune. În același context, a se menționa că alin. (5) propus spre completare conține referințe similare celor regăsite la art. 4 alin. (5) din Legea nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații.

5. La art. 5 alin. (1), se completează cu cuvintele: „ale căror sarcini și atribuțiile prevăzute de contract sau fișa de post implică expres astfel de activități”. Propunerea vine să detalieze că activitatea informativă/contrainformativă este permisă a fi realizată nu de către orice ofițer de informații și securitate, însă doar celor care fișa de post sau contractul prevede expres astfel de activități, inclusiv completările în cauză au sarcina de a exclude eventualele abuzuri care pot fi admise.
6. La articolul 5 în titlul și la alin. (1), după cuvântul „Drepturile” se completează cu cuvintele „și obligațiile”. Propunerea este înaintată în corespundere cu rigorilor statuate la art. 46 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care stabilește expres că actul normativ trebuie să prevadă nu doar drepturile persoanelor reglementate (în cazul dat Serviciu și ofițerii de informații și securitate) dar și obligațiile acestora.
7. La art. 5 alin. (2) lit. a), c) și d) și e) se exclud. Normele vizate în sine presupun o activitate informativă/contrainformativă care necesită a fi autorizată în mod corespunzător, motiv pentru care prevederile în cauză și necesită a fi încadrată în Capitolul II sau III care reglementează activitatea de dispunere și efectuare a activității informative/contrainformative.

Așadar, dacă se dorește efectuarea înregistrărilor video/audio atunci aceste activități necesită a fi stabilite expres în cadrul măsurilor informative/contrainformative, similar cum este stabilit spre exemplu la art. 12 alin. (1) pct. 1) lit. c), pct. 2) lit. a) etc. din proiectul de lege, în care se

specifică expres utilizarea unor astfel de mijloace, raționamente opozabile și pentru celelalte situații.

A se menționa că în corespundere cu raționamentele CtEDO, simplul fapt al colectării datelor cu caracter personal de către o autoritate publică, în sensul art. 8 din CEDO, acest fapt reprezintă o ingerință în viața privată. În acest context, nu este posibilă prin definiție înregistrarea viode/audio de către o autoritate publică a datelor cu caracter personal fără a admite o ingerință în viața privată, iar pentru ca această ingerință să fie justificată așa cum stabilește CtEDO, aceasta trebuie să fie dispusă și realizată în ordinea procedurii și garanțiilor stabilite pentru activitatea informativă/contrainformativă cu autorizarea persoanelor responsabile.

8. La art. 5 se completează cu un alineat nou:

„ (2¹) În cadrul efectuării activității informative/contrainformative ofițerii de informații sunt obligați:

- a) să respecte drepturile și interesele legitime ale persoanei;
- b) să întreprindă, în limitele competenței, toate măsurile în vederea apărării drepturilor și libertăților omului, protecției tuturor formelor de proprietate ocrotite de lege pentru asigurarea securității statului și a ordinii publice să asigure protecția vieții private în legătură cu prelucrarea datelor cu caracter personal, să asigure inviolabilitatea domiciliului, corespondenței și a regimului juridic al informațiilor cu accesibilitate limitată;
- c) să execute indicațiilor superiorilor sau a procurorului doar dacă sunt legitime;
- d) să informeze Procuratura, Instanța de judecată, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal cu privire la informațiile și faptele care sunt realizate cu încălcarea prezentei legi sau ale altor acte normative, corespunzător domeniului de competență;
- e) să respecte proporționalitatea dintre scopul urmărit și legătura de cauzalitate cu activitatea informativă/contrainformativă, mijloacele puse în aplicare și drepturile restrânse ale persoanelor vizate.”

Normele de referință necesită a fi introduse în proiectul de lege având în vedere rigorile prevăzute de tehnica legislativă pentru proiecte de lege, în special care rezultă din prevederile art. 46 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care stabilesc expres dispozițiile de conținut trebuie să conțină nu doar drepturile subiecților reglementați dar și obligațiile acestora.

9. La art. 5 alin. (3) și alin. (4) se exclud. A se menționa că prevederile în cauză reprezintă o tautologie juridică pe motiv că norme similare, cu o reglementare mai detaliată și mai extinsă se regăsește la art. 8 alin. (1) pct. 7) și pct. 9), pct. 11), pct. 20) din proiectul de lege nr. 420 cu privire la Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, fapt care contravine art. 54 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.
10. La art. 6 alin. (1) cuvintele „sau verbal” se exclude. Norma vizată creează premise pentru abuzuri sau evitarea responsabilității din partea ofițerilor de informații și securitate în vederea declarării fictive cu privire la încheierea unor astfel de acorduri confidențiale cu persoane. Este arhicunoscut faptul în cercurile Serviciului, asupra numeroaselor cazuri de declarare fictivă privitor la încheierea acordurilor de colaborare confidențială, care legiferează practic orice bârfă sau aluzie cu privire al fapte și evenimente care de regulă sunt prescrise tot de către ofițerul de informații și securitate rău intenționat, dar și permite obținerea unor surse necuvenite de remunerare în numele persoane declarate fictiv ca fiind colaborator. Așadar, prin includerea posibilității încheierii verbale a acestor acorduri, circumstanțele descrise mai devreme devin a fi și mai accesibile.
11. La art. 6 alin. (1) cuvintele „, , precum și să contribuie într-un alt mod, neinterzis de lege, la activitatea informativă/contrainformativă” se exclud. Prevederile în cauză distorsionează obiectul de reglementare a prezentei legi, care are obiectiv de a institui limitativ, specific și proporțional cu drepturile restrânse a unor activități și măsuri JUSTIFICATE care sunt în măsură să contribuie la contracararea faptelor care atentează la securitatea Statutului, pe când normele de referință oferă posibilitatea acestor persoane care vor colabora cu Serviciu (după cum a fost menționat și mai sus, ar putea „colabora” fictiv) de a contribui într-un mod neinterzis de lege. A se menționa că sfera de reglementare a prezentului proiect este sfera dreptului public unde este aplicabilă regula „ceea ce nu este permis este interzis” și nu a dreptului privat unde se stabilește viceversa „ceea ce nu este interzis este permis”.
12. La art. 6 alin. (9) cuvintele „, ceea ce o lipsește de posibilitatea de a colabora în continuare” se exclud. Condiționalitatea de a nu mai putea colabora mai departe nu poate constitui pretext pentru a nu obține indemnizația dată, pe motiv că aceasta se acordă pentru prejudiciile și suferințele survenite în legătură cu colaborarea anterioară și nu cea care ar urma să aibă loc. Mai mult, art. 6 ar fi oportun de a fi excluse din acest proiect de lege și încadrat la art. 25 din proiectul de lege nr. 420 cu privire la Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, pe motiv că norma de referință conține reglementări similare.

- 13.** La art. 6 alin. (3) va avea următorul cuprins: „Activitățile indicate la alin. (1) se acordă Serviciului gratuit sau remunerat din bugetul de stat”. A se menționa că proiectul de lege la art. 6 alin. (1) stabilește expres activitățile în care poate fi implicată persoana care va colabora, iar cuvântul „sprijin” este unul nedeterminat și greează înțeles extins și injust, contrar prevederilor art. 54 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.
- 14.** La art. 6 alin. (5) norma necesită a fi concretizată, în special de inclus cazurile în care pot fi dispuse măsurile informative/contrainformative dar și necesitatea existenței acordului persoanei vizate și a membrilor de familie, având în vedere că orice activități de protecție în privința unei persoane pot avea loc cu condiția că aceasta le consimte. Aceste detalieri sunt necesare pentru a exclude eventualele cazuri de abuz prin care măsurile extrem de intruzive ce se referă la activitatea informativă/contrainformativă să poată fi aplicate nestingherit și tendențios.
- 15.** La art. 7 alin. (1) după cuvintele „prezentei legi” se completează cu cuvintele „sau ale altor acte normative, în limita autorizației emise”, cuvintele „imediat, gratis” se substituie cu cuvântul „gratuit”. A se menționa că acest proiect de lege nu poate limita sau exclude caracterul regulatoriu ale altor legi care stabilește cerințe față de modul de prelucrare a datelor și asigurarea măsurilor de protecție, din care motiv, pentru asigurarea securității raporturilor juridice, prevederile în cauză au fost racordate prin extinderea și la alte acte normative. Mai mult, reieșind din faptul că activitatea informativă/contrainformativă reprezintă o activitatea autorizată, pentru a exclude posibilitatea utilizării abuzive și necontrolate a acestor prevederi în raport cu orice persoană fizică sau juridică, obligația de a prezenta informația se va limita la obiectul dispus de autorizație. În același context, reieșind din faptul că cuvintele „imediat și gratis” sunt contradictorii și pot genera situații de risc pentru mediul de afaceri de la care se va solicita prezentarea informațiilor, prevederile în cauză au fost modificate pentru a fi previzibile.
- 16.** La art. 7 alin. (2) pct. 1), după cuvintele „comunicații electronice” se completează cu cuvintele „în limita autorizației”. A se menționa că activitatea informativă/contrainformativă nu presupune o activitate permanentă/sistematică/nedeterminată, care constituie o activitate specifică determinată de condițiile și termenele stabilite în autorizație. Așadar, în formula expusă, ar rezulta că Serviciul ar putea cere filtrarea traficului de date sau a corespondenței în regim permanent/nelimitat. Astfel, pentru a exclude eventualele interpretări, dar și pentru a îmbunătăți precizia normei, s-a propus includerea condiționalității că aceste măsuri să derive în limita interioară a autorizației specifice pentru fiecare caz în parte.

- 17.** La art. 7 alin. (2) pct. 3 după cuvintele „Tehnologia Informației” se completează cu cuvintele „ și Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal”. Propunerea rezultă din competențele funcționale atribuite Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal prin Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal și art. 71 alin. (3) din Legea nr. 241/2007 privind comunicațiile electronice. A se menționa că unul dintre obiectivele de bază prevăzute de proiectul de lege, este de a asigura proporționalitatea restrângerilor drepturilor fundamentale, în special dreptul la viața privată, dar și asigurării unor mecanisme corespunzătoare de confidențialitate și securitate în cazul realizării activității informative/contrainformative, opozabile speței fiind art. 4 și art. 29 și 30 din Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal.
- 18.** La art. 7 alin. (2) pct. 4) cuvântul „toate” se exclude, după cuvintele „ comunicații electronice” se completează cu cuvântul „necesare”. Redacția proiectului generează riscul de a solicita în exces la infrastructura software/hardware și administrativă, inclusiv atunci când nu este necesar sau este excesivă. Normele de referință au scopul de a echilibra prevederile în cauză.
- 19.** La art. 9 alin. (1) se completează la final cu cuvintele: „ și care va conține cel puțin: data inițierii, ofițerii de informație și securitate desemnați; persoanele fizice și juridice vizate de activitatea informativă/contrainformativă; autorizațiile măsurilor informative/contrainformative; informațiile și documentele colectate în cadrul dosarului și temeiul legal; perioada de stocare, secretizare și repunerii în drepturile restrânse ale persoanelor vizate; resursele informaționale și registrele accesate cu includerea tipului operațiunilor realizate: vizualizare, extragere; oricare alte date relevante. Dosarul special se consideră a fi inițiat din momentul efectuării măsurilor informative/contrainformative sau a oricăror activități în legătură cu acestea în privința unei persoane concrete.” Completarea în cauză este necesară pentru a determina clar momentul pornirii/inițierii dosarului special și începere a curgerii termenelor dar și respectării cerințelor prevăzute de prezenta lege.
- 20.** La art. 10 după cuvintele „clasarea dosarului special,” se completează cu cuvintele „persoanele vizate se informează cu privire la prelucrarea acestor date după care”. Redacția proiectului nu asigură un echilibru asupra drepturilor restrânse în legătură cu activitatea informativă/contrainformativă. A se menționa că în cazul în care evităm informarea persoanei cu privire la faptul prelucrării informațiilor care s-au adevărit a fi irelevante, cu distrugerea acestora, în acest fel facem ca persoana să nu mai poată fi repusă în drepturile restrânse, și face imposibilă revendicarea încălcării dreptului la viața privată în legătură cu această prelucrare a datelor. Conchidem că versiunea proiectului generează un remediu perfect pentru ștergerea

tuturor probelor și urmelor în ceea ce privește eventualele colectări excesive și ilegale de date și oferă posibilitatea Serviciului de a evita orice răspundere, or, norma vizată nu prevede care sunt criteriile după care informația va fi determinată ca fiind irelevantă și cine va decide în cazul dat. Mai mult, prevederile în cauză sunt periculoase deoarece nu face distincția dintre cazurile de colectare excesivă și ilegală și cazurile când informația s-a dovedit a fi irelevantă. În același context, este evitat orice mecanism de control și de verificare cu privire la faptul dacă datele sunt irelevante sau nu.

21. Art. 11 care conține un volum exorbitant de atribuții atribuite Serviciului urmează a fi exclus pe motiv că contravin art. 3 alin. (1) lit. c) și f) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. De menționat că este inacceptabil și contrar regulilor tehnicii legislative ca efectul regulator al actului legislativ superior să fie detașat și echivalat cu puterea actelor normative departamentale ale Serviciului, care vor fi emise unilateral, fără consultare publică, fără a se publica în Monitorul Oficial și fără a putea face cunoștință cu conținutul acestora. Prevederile acestui articol urmează a fi excluse pentru că sunt abuzive și creează riscul de reglementare exagerată și necontrolată, ceea ce reprezintă un pericol iminent pentru mediul de afaceri, mediul asociativ dar și la general.

22. La art. 12 alin. (1) pct. 1), cu excepția prevederilor de la lit. d), h), i), se exclud.

Din start urmează a fi menționat că așa cum raționalizează CEDO, măsurile care limitează drepturile persoanelor trebuie să fie proporționale și adecvate gravității faptelor și valorilor sociale protejate de lege. Anume din acest considerent, măsurile intruzive realizate de către organele statutului și care limitează esențial drepturile fundamentale ale persoanei, NU pot fi realizate în orice situație sau procedură precum: procedură administrativă, civilă, contravențională, disciplinară etc. – deoarece valorile sociale protejate în aceste cazuri NU sunt în măsură să justifice ingerințele admise în viața privată a persoanelor.

De menționat că procedura de dispunere și efectuare a măsurilor repetă obiectul de reglementare a Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigație dar și scopul legii penale prevăzut la art. 2 alin. (1) din Codul penal, care stabilește expres că **Legea penală apără, împotriva infracțiunilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orînduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept, aspecte reflectate expres în mai multe prevederi ale Codului:**

- Art. 337 Trădarea de patrie;

- Art. 338 Spionajul;
- Art. 339 Uzurparea puterii de stat;
- Art. 340 Rebeliunea armată;
- Art. 342 Atentarea la viața Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului sau a Prim-ministrului;
- Art. 343 Diversiunea;
- Art. 344 Divulgarea secretului de stat;
- Art. 347 Profanarea simbolurilor de stat;
- Art. 351 Uzurparea de calități oficiale;
- Etc.

În cele din urmă, prevederile proiectului determină o procedură paralelă de procesul penal, care presupune eschivarea de la principalele garanții ale procesului penal, precum: prezumția de nevinovăție, dreptul la apărare, dreptul la justiție etc. prin dispunerea și realizarea măsurilor deosebit de intruzive de către aceeași autoritate publică, care ar putea să acopere propriile neresușite sau abuzuri prin dispunerea și efectuarea măsurilor contrainformative în exces cu scopul de a șantaja sau denigra anumite persoane.

În cele din urmă, la general considerăm inoportună, nenesară și abuzivă intenția de a trece setul de măsuri caracteristice procesului penal în afara acestui, care va încălca cras drepturile și libertățile persoanei, motiv pentru care considerăm necesar păstrarea acestor activități în interiorul procesului penal.

A se atenționa că unele și aceleași fapte fac obiectul de reglementare a 2 legi: proiectul privind activitatea informativă/contrainformativă și Codul de procedură penală – ceea ce va duce la încălcarea principiului că nimeni nu poate fi tras la răspundere pentru una și aceeași faptă de mai multe ori, inclusiv, va genera dualitatea de norme aplicabile ceea ce va sfida cerințele unui proces echitabil, în toate cazurile, orice neclarități vor fi interpretate în favoarea persoanelor vizate și în final la condamnarea Republicii Moldova la CEDO.

- 23.** La art. 12 dorim să menționăm că nu cunoaștem aplicarea în practica internațională a unei așa măsuri ca ”blocarea unui punct de acces conectat la un sistem informatic sau la rețelele de comunicații”. Totodată, considerăm că modul în care a fost detaliată această măsură în art. 44 al Proiectului, lasă de dorit, fiindcă nu este clar: în ce circumstanțe poate fi dispusă măsura, pentru ce infracțiuni, pentru ce perioadă și care sunt condițiile în baza cărora se decide deconectarea definitivă sau este permisă reconectarea punctului de acces și notificarea persoanei supuse acestei măsuri cu privire la aplicarea măsurii și drepturile acestea.

24. Totodată, dorim să menționăm că măsura cu privire la interceptarea comunicărilor conține în sine înregistrarea comunicărilor voce, text și transfer de date/internet, pe când la momentul actual acestea au reglementări distincte în redacția actuală a CPP, fiindcă sunt categorii diferite de date și se realizează în mod diferențiat din punct de vedere tehnologic. Reglementările UE de asemenea le tratează diferit. Respectiv, considerăm că art. 12 trebuie să prevadă ca măsură separată monitorizarea transferului de date.
25. La art. 15 alin. (14) după cuvintele „judecătorul dispune” se completează cu cuvintele cu informarea în prealabil a persoanelor vizate de măsurile ilegale cu punerea la dispoziție a unei copii a informațiilor”. Completările în cauză sunt necesare pentru restabilirea drepturilor restrânse ale persoanelor vizate și după caz realizarea acțiunii în regres prin obținerea despăgubirilor în cazul activităților ilegale. A se menționa că la moment norma este abuzivă deoarece nu prevede mecanismul de informare a persoanei și generează premise de evitare a răspunderii de către Serviciu în cazul acțiunilor ilegale constatate de către instanță.
26. La art. 17 alin. (1) și (2) cifrele „90” se vor substitui cu cifrele „30”. Termenul de 90 de zile este excesiv și depășește limitele admise spre exemplu de procesul penal care la fel este stabilit la 30 de zile.
27. La art. 17 alin. (3) cuvintele „, , cu posibilitatea de prelungire pe perioade succesive precum și pe perioade care nu se succed, de până la 6 luni” se exclud. Aceste prevederi sunt abuzive și generează posibilitatea nejustificată de a aplica repetitiv prelungirea unui termen care este finit/exhaustiv, or, includerea unor mecanisme repetitive de prelungire a termenului la infinit sunt abuzive și încalcă grav dreptul la viața privată – circumstanțe opozabile și pentru alin. (4) din același articol.
28. La art. 17 alin. (5) textul „2 ani” se substituie cu cuvintele „ 6 luni”. Termenul de 2 ani este excesiv și limitează nejustificat pe o perioadă extrem de mare drepturile și libertățile fundamentale. A se menționa că termenul stabilit în cadrul activităților contrainformative/informative nu poate depăși termenul stabilit în cadrul procesului penal de Legea nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigație care la fel stabilește termenul maxim de 6 luni.
29. La art. 22 alin. (2) și (3) se exclud. Prevederile în cauză reprezintă tautologie juridică și generează o suprareglementare, pe motiv că odată ce informațiile sunt atribuite la secret de stat, modul de acces, stocare și prelucrare a datelor este prevăzut de Legea 245/2008 cu privire al secretul de stat. A se menționa că asigurarea secretului de stat și asigurarea confidențialității

datelor sunt aspecte diferite, iar în contextul normelor de reglementare, se formalizează colizia dintre prevederile proiectului și legea organică indicată.

- 30.** La art. 23 alin. (1) după textul: alin. (1) se completează cu textul: „pct. 1) și”. De menționat că proiectul tendențios indică obligația de informare a persoanei doar în cazurile autorizate de instanță însă nu și cazurile în care măsurile sunt autorizate de Serviciu.
- 31.** La art. 23 alin. (3) se exclude. Norma dată este abuzivă și creează premise Serviciului de a nu informa niciodată în cazurile în care va considera necesar sau în cazurile spre exemplu de abuz sau încălcare pentru a putea evita răspunderea pentru ilegalitățile admise. Orice ne-informare reprezintă restrângerea dreptului care trebuie să aibă început și sfârșit, orice creare de mecanisme care extind excesiv acest termen se consideră o încălcare nejustificată a drepturilor fundamentale ale persoanei – circumstanțe care se aplică în mod corespunzător alin. (4) - (7).
- 32.** La art. 24 alin. (3) cuvintele: „, directorului Serviciului sau directorului adjunct special împuternicit, în care se va indica doar categoria de informații ce urmează a fi prezentată și, după caz, termenul de efectuare a monitorizării” se exclud. Accesul la tranzacțiile financiare se realizează doar în baza autorizației emise de instanța de judecată, motiv pentru care normele de referință urmează a fi excluse pe motiv că creează pericol pentru siguranța secretului bancar și a cerințelor de păstrare a confidențialității clienților.
- 33.** Art. 26-45 urmează a fi modificat corespunzător modului de autorizare propus, care să fie efectuat de către instanța de judecată.
- 34.** La Capitolul VI se va completa cu un articol nou: „Articolul 60¹ Controlul respectării dreptului la viața privată sau a altor drepturi fundamentale în cazul efectuării măsurilor informative/contrainformative se realizează de Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Avocatul Poporului sau alte autorități publice investite cu astfel de prerogative”. Modificarea este argumentată prin faptul că nu poate fi exclus Serviciul de sub controlul acest 2 instituții are au mandat clar în ceea ce privește domeniile de activitate care vizează în mod inerent activitatea Serviciului.
- 35.** Referitor la interceptarea comunicărilor, art. 38-39 din Proiect, dorim să menționăm că, CEDO s-a expus la condițiile de efectuare a acestei măsuri și a emis un șir de recomandări, care sunt necesare a fi reflectate în proiect, în special (vezi Ghidul CEDO privind art. 8 din Convenție – Dreptul la respectarea vieții private și de familie, redacția 31.12.2018):
- ”Punctul 511. O lege privind măsuri de supraveghere secretă trebuie să ofere următoarele garanții minime de protecție împotriva abuzurilor de putere: să definească natura infracțiunilor susceptibile să genereze emiterea unui mandat de interceptare și categoriile de*

persoane susceptibile să facă obiectul unei măsuri de interceptare; să stabilească un termen limită pentru durata executării măsurii în cauză; să prevadă procedura care trebuie urmată pentru examinarea, utilizarea și păstrarea datelor obținute, măsurile de precauție care trebuie luate pentru comunicarea datelor către alte părți și circumstanțele în care este posibilă sau necesară ștergerea ori distrugerea”

”Punctul 515. Sfera de aplicare a măsurilor de supraveghere secretă: cetățenilor trebuie să li se ofere indicii adecvate privind circumstanțele în care autoritățile publice sunt abilitate să recurgă la astfel de măsuri. În special, este important să se stabilească în mod clar natura infracțiunilor susceptibile să genereze emiterea unui mandat de interceptare și să fie definite categoriile de persoane susceptibile să facă obiectul unei interceptări a convorbirilor telefonice”. La moment, Codul de Procedură Penală prevede lista infracțiunilor pentru care poate fi aplicată această măsură și considerăm că Proiectul de asemenea ar trebui să prevadă această listă.

Totodată, Ghidul menționează că ”Măsurile de interceptare ce vizează o persoană care nu este bănuită de o infracțiune, dar care ar putea deține informații cu privire la o astfel de infracțiune, pot fi justificate în temeiul art. 8 din Convenție [Greuter împotriva Țărilor de Jos (dec.), privind o măsură de interceptare a convorbirilor telefonice dispusă și supravegheată de către un judecător, despre care reclamantul a fost informat]. Cu toate acestea, categoriile de persoane care pot face obiectul unei măsuri de interceptare a convorbirilor telefonice nu sunt definite suficient de clar în cazul în care acestea includ nu numai suspecți sau acuzați, ci și „orice altă persoană implicată în săvârșirea unei infracțiuni”, fără să ofere nicio explicație cu privire la modul în care trebuie interpretată această sintagmă [Iordachi și alții împotriva Republicii Moldova, pct. 44, în care reclamantii au susținut că erau expuși unui risc serios de a face obiectul unei măsuri de interceptare a convorbirilor telefonice, din cauza faptului că erau membri ai unei organizații neguvernamentale, specializată în reprezentarea reclamantilor în fața Curții; a se vedea și Roman Zakharov împotriva Rusiei (MC), pct. 245; Szabó și Vissy împotriva Ungariei, pct. 67 și 73]. În cauza Amann împotriva Elveției (MC), privind un dosar deschis și păstrat de către autorități în urma interceptării unei convorbiri telefonice, Curtea a constatat o încălcare, întrucât, printre altele, legislația relevantă nu reglementa în detaliu situația persoanelor care erau monitorizate „întâmplător” ”.

- 36.** Referitor la art. 41 din Proiect, colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice, considerăm că redacția actuală necesită a fi revizuită, fiindcă dublează parțial reglementările cu privire la identificarea abonatului/utilizatorului unui sistem de comunicații sau

interceptare, ceea ce contravine tehnicii legislative, iar scopul acestei măsuri este obținerea informației cu privire la comunicări, adică lista apelurilor. De altfel în legislația românească această măsură are denumirea de ”obținerea listei convorbirilor telefonice (art. 153 CPP al României). Respectiv, propunem următoarea redacție:

Articolul 41. Obținerea informației cu privire la comunicările telefonice

(1) Obținerea informației cu privire la comunicările telefonice a persoanelor supuse măsurii contrainformative, inclusiv de roaming, precum: tipul, data, orei și durata comunicației electronice, identificarea echipamentului de comunicații electronice al utilizatorului sau al altui dispozitiv utilizat pentru comunicație, identificarea coordonatelor echipamentului care a deservit terminalul de comunicații mobile, și în special despre:

- 1) serviciile de comunicații electronice prestate utilizatorului;
- 2) destinația comunicației electronice (datele de identificare tehnice al apelatului; datele de identificare tehnice ale punctului de acces redirecționat);
- 3) tipul, data, ora și durata comunicației electronice, inclusiv ale tentativelor de apel eșuate. Prin tentativă de apel eșuată se înțelege comunicarea în care apelul a fost conectat cu succes, dar nu a fost răspuns sau a avut loc o intervenție legată de gestionarea rețelei;
- 4) echipamentul de comunicații electronice al utilizatorului sau un alt dispozitiv utilizat pentru comunicație {codurile IMSI și IMEI ale telefoanelor mobile ale apelantului și apelatului; };
- 5) identificarea coordonatelor echipamentului care a deservit terminalul de comunicații mobile {denumirea locației (Cell ID) de la începutul comunicației; locația geografică a celulei prin referință la denumirea locației, în perioada în care datele sunt reținute};

(2) Colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice se realizează:
prin prezentarea nemijlocită către furnizorii de servicii de comunicații electronice a extrasului din mandatul judecătoresc/închirerea judecătorului în care se va indica doar categoria de informații ce urmează a fi prezentată;